

RAPPORTAGE

JEUGDHULP DORDRECHT

IN OPDRACHT VAN DE GEMEENTE DORDRECHT

COLOFON

Marion Matthijssen | onderzoek & training
Oktober 2017

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	4
1.1 ONDERZOEKSVRAAG	4
1.2 ONDERZOEKSOPZET	4
1.3 LEESWIJZER	5
2. ONDERZOEKSRISULTATEN	6
2.1 INLEIDING	6
2.2 EXPERTISE JEUGDPROFESSIONALS	6
2.3 FINANCIËLE EN PROFESSIONELE RUIMTE	6
2.4 KENNIS VAN HET NETWERK	7
2.5 FACILITERING PROFESSIONALS VANUIT STICHTING JEUGDTEAM ZHZ	7
2.6 INTERNE ORGANISATIEONTWIKKELING STICHTING JEUGDTEAMS ZHZ.....	8
2.7 SAMENWERKING SERVICEORGANISATIE JEUGD ZHZ	8
2.8 DORDTSE JEUGDIGEN.....	10
2.9 JEUGDHULP ZHZ.....	11
3. CONCLUSIE	14
4. AANBEVELINGEN	16

1. INLEIDING

1.1 Onderzoeksvraag

In opdracht van de gemeente Dordrecht is in de periode juli – september 2017 een kwalitatief onderzoek uitgevoerd onder jeugdprofessionals van drie sociale wijkteams naar uitvoering van de jeugdhulp. Tot 1 januari 2017 werkten de jeugdprofessionals in Dordrecht nog als een apart team (het jeugdteam). Sinds dit jaar zijn de jeugdteams samen met de sociale teams verder gegaan als de sociale wijkteams. Vanuit de gemeente Dordrecht wordt een lokale opdracht verstrekt aan de sociale wijkteams. De jeugdprofessionals werken generalistisch, maar hebben veelal een eigen specialisatie. Vaak hebben ze in een eerdere functie binnen de gespecialiseerde jeugdzorg gewerkt. De jeugdprofessionals werken allemaal in dienst van Stichting Jeugdteams Zuid-Holland Zuid. Deze Stichting is gecontracteerd door de Serviceorganisatie Jeugd Zuid-Holland Zuid die ook afspraken maakt over de uitvoering van de jeugdhulp binnen de regionale formule. De Serviceorganisatie is opgericht door de 17 gemeenten in Zuid-Holland Zuid.

De hoofdvraag van dit onderzoek is als volgt:

In hoeverre zijn de jeugdprofessionals van Stichting Jeugdteams ZHZ in staat om Dordtse jeugdigen zelf de juiste hulp en ondersteuning te bieden, of hen toe te leiden naar de juiste hulp?

Hierbij zijn de volgende factoren te onderscheiden die invloed hebben op het al dan niet kunnen bieden van de juiste hulp en ondersteuning: expertise professionals, professionele ruimte, kennis van netwerk, facilitering professionals en interne organisatieontwikkeling Stichting Jeugdteams ZHZ, samenwerking Serviceorganisatie Jeugd ZHZ en financiële ruimte.

1.2 Onderzoeksopzet

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is ervoor gekozen om een kwalitatief onderzoek uit te voeren. Aanvankelijk was het de bedoeling om drie focusgroepen te organiseren bij drie van de zes sociale wijkteams in Dordrecht. Tegelijkertijd en aansluitend op deze drie focusgroepen zouden er zes diepte-interviews plaatsvinden met jeugdprofessionals vanuit deze drie sociale wijkteams. Uiteindelijk hebben alleen de zes diepte-interviews met de jeugdprofessionals plaatsgevonden. De tijdsinvestering voor de jeugdprofessionals om ook deel te nemen aan de focusgroepen bleek uiteindelijk erg groot, waardoor deze, op hun verzoek, niet meer hebben plaatsgevonden. Bovendien is er tijdens de interviews veel informatie opgehaald en kan de onderzoeksvraag ook zonder de focusgroepen beantwoord worden. Wel moet worden opgemerkt dat het in deze rapportage gaat om de beelden van zes jeugdprofessionals, waardoor de rapportage vooral inzichten en aanknopingspunten biedt en niet direct een weergave van de totale werkelijkheid.

In Dordrecht zijn in totaal zes sociale wijkteams, waar de jeugdprofessionals onderdeel van uitmaken. Daarvan hebben drie teams deelgenomen aan het onderzoek. Het gaat om de volgende drie teams:

- Dordrecht Stadspolders en Dubbeldam
Stadspolders inclusief 't Vissertje, Dubbeldam, Klein Dubbeldam, De Hoven, buitengebieden t/m Kop van 't Land
- Dordrecht Sterrenburg
Sterrenburg
- Dordrecht Wielwijk
Wielwijk, industriegebied West, buitengebieden t/m Willemsdorp

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staan de resultaten van het onderzoek beschreven. In hoofdstuk 3 (conclusies) wordt de onderzoeksvraag beantwoord en in hoofdstuk 4 is een aantal aanbevelingen opgenomen die voortkomen uit het onderzoek.

2. ONDERZOEKSRÉSULTATEN

2.1 Inleiding

In juli, augustus en september hebben interviews plaatsgevonden met in totaal zes jeugdprofessionals vanuit drie verschillende sociale wijkteams. In de beschrijving van de resultaten is ervoor gekozen om de input vanuit de drie verschillende wijkteams samen te voegen.

2.2 Expertise jeugdprofessionals

De professionals hebben het gevoel dat alle expertise aanwezig is binnen de teams van jeugdprofessionals. 'En als ze niet in het eigen team zitten, staan ze wel in een handboek en kunnen ze daarin gevonden worden'. Wanneer er een nieuw persoon wordt aangenomen, wordt er binnen het team gekeken wat er nodig is. Tot op bepaalde hoogte werken ze allemaal generalistisch. Iedereen heeft een T-profiel met een bepaalde (generalistische) basis en een eigen expertrol, zoals onderwijs, GGZ, PGB etc. Deze expertrollen staan niet vast en kunnen ook weer gewisseld worden binnen het team van jeugdprofessionals. Aangegeven wordt dat expertise omtrent 'gesloten jeugdzorg' wel een aandachtspunt is omdat het zo specialistisch is. Er zijn binnen Stichting Jeugdteams Zuid-Holland Zuid maar drie of vier professionals die goed thuis zijn op dat terrein en die zijn dan ook weer niet altijd bereikbaar.

2.3 Financiële en professionele ruimte

De professionals ervaren allemaal voldoende professionele en financiële ruimte. Tijdens de interviews is een aantal voorbeelden aangehaald. In Sterrenburg heeft het team bijvoorbeeld het project 'Sterrekids' ontwikkeld, wat de gemeente ook mede financiert. Dit is voortgekomen uit het feit dat veel professionals dezelfde hulp verlenen aan kinderen van gescheiden ouders. Deze hulp is nu gebundeld in een project waarin acht thema's aan bod komen. Het doel van het project is om de kinderen goed te begeleiden bij een echtscheiding van de ouders. Het project is preventief bedoeld. Mocht blijken dat een kind meer hulp of ondersteuning nodig heeft, dan kan hij/zij altijd nog hulp krijgen vanuit het sociaal wijkteam. Wanneer het gaat over financiële ruimte dan valt op dat alle professionals wel kritisch zijn en verantwoordelijk met geld omgaan. Ze zijn bijvoorbeeld kritisch op:

- wat ze als team zelf kunnen bieden, voordat ze opschalen;
- of ze nog niet moeten afsluiten;
- welke doelen er worden gesteld en wat er nodig is;
- hoeveel geld bepaalde behandelingen kosten;
- dat cliënten het geld zelf ook goed moeten besteden omdat het om de uiteindelijke resultaten van de hulp moet gaan.

Eén van de professionals benoemt expliciet zeker ook financiële ruimte te voelen en het beste te doen wat nodig is. Maar aan de andere kant geeft deze professional aan ook druk te voelen omdat er te weinig zorg is ingekocht. Veel producten zijn niet beschikbaar (zoals pleegzorg en crisisopvang) of er is een cliëntenstop (omdat er te weinig zorg ingekocht is door de Serviceorganisatie). Er zijn wel routes om dat te omzeilen, maar die zijn tijdrovend wat ten koste gaat van andere cliënten. Dit zorgt er wel eens voor dat professionals de afweging moeten maken om snel af te sluiten, omdat andere gezinnen staan te wachten om hulp. Want momenteel hebben de jeugdprofessionals te kampen met wachtlijsten en moeten ze sommige mensen telefonisch hulp verlenen.

2.4 Kennis van het netwerk

Uit de interviews blijkt dat alle professionals vinden dat ze de juiste samenwerkingspartners in hun netwerk hebben. Er wordt altijd gezocht naar instellingen die de juiste hulp kunnen bieden: eerst via gecontracteerde instellingen en vervolgens eventueel bij nieuwe aanbieders. Maar er is wel een aantal kanttekeningen bij geplaatst:

- Opgemerkt wordt dat de samenwerkingspartners nog niet altijd de juiste producten hebben en nog wel eens 'monopolistisch werken'. Zo is Yulius bijvoorbeeld de enige GGZ-aanbieder en Trivium de enige crisisaanbieder. 'Je moet echt knettergek zijn om daar naartoe te kunnen. Voor 'randgevallen' is er niets'.
- Sommige gecontracteerde instellingen zijn in april al 'uitverkocht' en hebben dan al een cliëntenstop. Wanneer men dan hulp aanvraagt bij een andere (niet gecontracteerde) instelling moet de professional steeds onderbouwingen gaan schrijven bij elke verandering in de zorgproducten die nodig zijn.

Aan de andere kant is opgemerkt dat kleinere organisaties die zich openstellen voor samenwerking wel kansen hebben, juist omdat de samenwerking met grote organisaties soms zo moeizaam en over veel schijven verloopt. Instellingen kunnen zichzelf ook aanmelden om gecontracteerd te worden of gecontracteerde instellingen kunnen niet-gecontracteerde instellingen inschakelen. De professionals wijzen organisaties die nog geen contract hebben op de Serviceorganisatie om een eventueel contract bespreekbaar te maken. In de interviews zijn verder nog de zorgprofielen benoemd waarmee de professionals vanaf 2018 gaan werken. Aan al die zorgprofielen hangt als het ware een zakje met geld. De gecontracteerde instelling die het geld krijgt is verantwoordelijk om de doelen voor een cliënt te gaan behalen. En als het deze instelling niet lukt om alle doelen te behalen moeten ze zelf op zoek naar aanvullende zorg en die zorg inkopen. Die tweede zorgaanbieder komt er dan bij als onderaannemer. Voorheen lag die verantwoordelijkheid voor het behalen van die doelen nog bij het sociaal wijkteam. De hoop wordt uitgesproken dat de zorg door deze verandering soepeler gaat verlopen, doordat de verantwoordelijkheid voor het behalen van de doelen bij/van cliënten ligt bij de zorgaanbieders zelf (in plaats van bij het wijkteam).

Verder moet er gezocht worden naar hulp vanuit het eigen netwerk van cliënten. De professionals zijn getraind in het benutten van het netwerk van de gezinnen, maar deze hebben juist vaak geen netwerk. Met cliëntondersteuners wordt weinig gewerkt. Ook worden cliënten er niet vaak op gewezen. Aangegeven wordt dat er wel vanuit het 'oude' sociaal team zo nu en dan met cliëntondersteuners gewerkt wordt. Het is niet voor alle jeugdprofessionals duidelijk wat de cliëntondersteuners doen. Veelal komen mensen vanuit het eigen netwerk van cliënten mee om te ondersteunen in plaats van cliëntondersteuners.

2.5 Facilitering professionals vanuit Stichting Jeugdteam ZHZ

Om een beeld te krijgen van de wijze waarop de jeugdprofessional gefaciliteerd worden door Stichting Jeugdteams ZHZ is gevraagd naar positieve punten en verbeterpunten als het gaat om werken voor deze Stichting. De jeugdprofessionals hebben de volgende positieve punten genoemd:

Positief

Alle professionals zijn erg tevreden over het werken bij Stichting Jeugdteams ZHZ. De organisatie wordt omschreven als een goede werkgever, open, transparant en positief ingesteld. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk om als professional te sparren met een bestuurder van de Stichting. Aangegeven wordt:

- dat men voldoende gefaciliteerd wordt;
- dat je elkaar gemakkelijk kunt aanspreken op elkaars verantwoordelijkheden;

- dat je gemakkelijk flexibel kunt werken (dankzij telefoon en tablet) en de gegevens bij de klant al kunt invoeren, waardoor je uiteindelijk meer tijd in de klant kunt steken;
- dat het heel erg in ontwikkeling is;
- dat je zelf invulling kan en mag geven aan je werk;
- dat er een vrij te besteden scholingsbudget is: er wordt veel geïnvesteerd in de professionals;
- dat er aan de teams die minder goed 'lopen' veel aandacht wordt besteed;
- dat er voldoende ruimte is om maatwerk te bieden;
- dat het systeem TICK (waarin men ook registreert) goed werkt. Maar binnen het sociaal wijkteam wordt ook met een ander systeem gewerkt, namelijk RIS. Voorlopig zijn deze twee systemen aan elkaar gekoppeld, maar er komt in de toekomst nog een goed werkend integraal registratiesysteem;
- dat het team heel zelfstandig kan en mag opereren.

'Ik kan mijn verslag al af hebben voordat ik de deur uit loop, waardoor ik super efficiënt kan werken'.

'Als iets de kanteling in de jeugdzorg faciliteert, dan is het onze Stichting'.

Voor verbetering vatbaar

Ook is er een aantal verbeterpunten genoemd door de professionals:

- Ze zijn niet gebonden aan allerlei kaders, maar die worden wel eens gemist. Als het bijvoorbeeld gaat om gesloten jeugdzorg, dan is niet altijd duidelijk wie de verantwoordelijkheid draagt, wie de regie heeft en hoe de routes werken. Ook de kaders voor PGB zijn vanuit de Stichting veel ruimer opgesteld: dat betekent dat de teams er zelf invulling aan mogen geven. Opgemerkt is dat het in de loop der tijd allemaal wel duidelijker wordt, maar dat het zeker in het begin erg zoeken was.
- Voor wat betreft het opleidingsaanbod wordt aan de ene kant gesproken over voldoende aanbod qua opleidingen en aan de andere kant wordt een specialistisch aanbod juist gemist. Er is meer behoefte aan verdiepende trainingen (bijvoorbeeld verdieping van methodisch werken of leren hoe je patronen in gezinssituaties kunt doorbreken). En deze (externe) trainingen kosten vaak zo'n €400,- waardoor het jaarlijkse opleidingsbudget van €600,- snel op is.
- De professionals hebben op locatie vaak slechte internetverbinding via hotspot of zijn vaak afhankelijk van de Wifi van de cliënt. Een goede oplossing hiervoor is wenselijk.

2.6 Interne organisatieontwikkeling Stichting Jeugdteams ZHZ

Alle professionals geven aan dat ze goed op de hoogte zijn van alle ontwikkelingen. Via het systeem TICK worden ze goed geïnformeerd, via inloopmiddagen, mails of via hun manager. De volgende ontwikkelingen zijn expliciet genoemd.

- Ze zijn nu bezig met een cliëntportaal. Dat betekent dat de cliënt in de toekomst zou kunnen aangeven welke professional mag 'meedoen' in zijn hulpverlening. De cliënt kan dan wellicht ook meebeslissen welke professional wel en niet in het dossier mag meekijken.
- De samenwerking met collega's van het 'oude' sociaal team, aangezien niet alle jeugdprofessionals al het gevoel hebben dat ze samen verder zijn gegaan als het sociaal wijkteam.

2.7 Samenwerking Serviceorganisatie Jeugd ZHZ

Aan de jeugdprofessionals is gevraagd hoe de samenwerking met de Serviceorganisatie Jeugd ZHZ verloopt. Om een goed beeld te krijgen is er ingegaan op de wijze waarop de contacten met de SOJ verlopen, de taken en rollen van de SOJ en op eventuele verbeterpunten.

2.7.1 Contacten met SOJ

In principe loopt het contact met de SOJ via de helpdesk van Stichting Jeugdteams ZHZ. Maar een aantal professionals heeft direct contact met de SOJ. Eén professional zit in een project over financiering van zorg

met twee medewerkers van de SOJ. Een andere professional neemt gewoon altijd direct contact op met de SOJ en heeft daar een vast aanspreekpunt gecreëerd.

2.7.2 Taken/rollen SOJ

De professionals zijn allemaal te spreken over de rol van de SOJ. Ze denken niet teveel mee op het uitvoerende vlak. Deze rollen (beleid en uitvoering) zijn heel erg gescheiden. En voordat het beleid vanuit SOJ direct op het bordje van de jeugdprofessionals komt, is er iemand vanuit Stichting Jeugdteams ZHZ die probeert om overeenstemming te krijgen tussen het beleid vanuit de Stichting en het beleid vanuit de SOJ.

De volgende taken/rollen zijn expliciet naar voren gekomen:

- De SOJ controleert of het advies dat de Stichting geeft over een beschikking juist is volgens de juridische kaders en of het onder de jeugdwet valt. De SOJ vraagt kritisch, maar heeft wel vertrouwen in de kennis en kunde van de professionals. In een van de interviews wordt opgemerkt dat de Stichting die controlerende rol zelf ook zou moeten kunnen vervullen.
- De SOJ koopt de zorg in bij de verschillende aanbieders.
- De SOJ zet beleid uit, bijvoorbeeld op terrein van PGB. Het gaat niet om het maken van beleid, maar om het interpreteren van het Jeugdwetbeleid.

2.7.3 Verbeterpunten

In de interviews is een aantal verbeterpunten aangegeven:

- Opgemerkt is dat de SOJ te weinig zorg inkoop en dat ze daarin te weinig input van de jeugdprofessionals gebruiken, terwijl die wel nodig is. De SOJ zou meer informatie bij de professionals moeten ophalen om goede zorgaanbieders in te kopen. De jeugdprofessionals kennen de juiste zorgaanbieders. Zij bezoeken bijvoorbeeld netwerkbijeenkomsten waar zorgaanbieders zichzelf verkopen. Deze informatie komt nu niet vanzelf bij de SOJ terecht. De inkoop zou ook vanuit de Stichting gedaan kunnen worden, zo wordt gesuggereerd.
- Over de contacten zijn wisselende opmerkingen gemaakt: de een noemt korte lijntjes en de ander ervaart dat juist niet zo. De contacten tussen de jeugdprofessionals en de SOJ zouden in ieder geval gemakkelijk en snel moeten verlopen. Nu werkt het wel eens vertragend, terwijl snel handelen (bijvoorbeeld bij een gezin in crisis) wenselijk is.
- De SOJ heeft bepaalde verwachtingen ten aanzien van het werk van de jeugdprofessionals. Er zouden wel goede richtlijnen zijn over hoe te handelen, maar die richtlijnen zijn voor de professionals niet altijd duidelijk. *'Ik zou graag tegen een cliënt zeggen 'u voldoet aan óf u voldoet niet aan..', dat zou duidelijk voor mezelf en de cliënt zijn'*. Als voorbeeld is in een van de interviews aangegeven dat er bij dezelfde zorgaanvraag in het ene geval een cliënt wel geaccepteerd is voor een therapeutisch kamp in de zomer en in het andere geval niet. De jeugdprofessionals ervaren het daarom wel eens als lastig om op één lijn te handelen en benoemen het spanningsveld: zorg op maat leveren en één lijn trekken.
- Het uitvoeren van PGB-beleid is wel eens lastig bij uitzonderingen. Er bestaan namelijk geen lijstjes van waar mensen precies recht op hebben in welke situatie. De Stichting is hierin adviserend. Voorheen was het voor gezinnen veel duidelijker waar ze recht op hadden, maar nu wordt er ook gekeken naar eigen kracht, het sociaal netwerk en welke hulp er dan nog nodig is. Voor gezinnen is het lastig dat ze niet meer dezelfde zorg krijgen als voorheen. En soms dreigen gezinnen zelfs uit elkaar te vallen door het stopzetten van het PGB. De jeugdprofessionals geven hierbij aan dat het fijn was geweest wanneer de SOJ zich meer had ingeleefd in de praktijk *'kom eens bij zo'n gesprek zitten en kijk eens hoe lastig het is voor ouders en op hoeveel weerstand je stuit'*.

2.8 Dordtse jeugdigen

Om een beeld te krijgen bij het werken voor de Dordtse jeugdigen, is er gevraagd naar de associatie die jeugdprofessionals hebben bij de ondersteuning aan de jeugdigen. Daarnaast is er ingezoomd op de hulpvragen van de jeugdigen.

2.8.1 Associatie bij ondersteuning aan Dordtse jeugdigen

Aan de professionals is gevraagd welke associatie zij hebben als ze denken aan de ondersteuning aan Dordtse jeugdigen. Daar worden wisselende dingen genoemd.

Genoemde associaties

Stadspolders en Dubbeldam	<ul style="list-style-type: none"> • Doolhof: voor professionals is het uitzoeken wat het beste past, hoe het netwerk in elkaar zit, hoe je je werk moet doen. Voor jongeren is de wereld een doolhof, zeker als ze 18 jaar worden. • Vertrouwen: de eerste klik en de basis is heel belangrijk, daar ligt een hoge prioriteit.
Sterrenburg	<ul style="list-style-type: none"> • Veel mogelijkheden om te kijken wat de best passende hulp is. • Goed geregeld.
Wielwijk	<ul style="list-style-type: none"> • Grote verschillen: tussen jongeren, sociale klassen, maar ook tussen hulpverleningsorganisaties. Die zijn verschillend in het zoeken van samenwerking met het jeugdteam. Het maakt het werk uitdagend én vermoeiend. • Doorzetten, handen uit de mouwen: door bezuinigingen moeten zowel de gezinnen als de professionals veel inzet verrichten.

2.8.2 Hulpvragen Dordtse jeugdigen

De hulpvragen verschillen per wijk. Aannemelijk is dat de verschillen in bevolkingssamenstelling per wijk hierin een rol spelen. Door de professionals zijn de volgende problemen/hulpvragen genoemd.

Stadspolders en Dubbeldam

Dit zijn twee aparte wijken die worden bediend door één sociaal wijkteam .

De jeugdprofessionals omschrijven deze wijken als volgt. De wijken zijn ongeveer 15 jaar oud. Er wonen veel 'middenklasse-mensen', er zijn weinig sociale huurwoningen. Veel ouders zijn inmiddels gescheiden. Verder is het kenmerkend voor deze wijken dat veel mensen elkaar niet kennen in de buurt en dat gezinnen daardoor betrekkelijk weinig hulp om zich heen hebben. De jeugdprofessionals zien veel kinderen van gescheiden ouders en kinderen die nu in samengestelde gezinnen opgroeien. De hulpvragen van jeugdigen gaan bijvoorbeeld over:

- kinderen die vastlopen in hun sociale contacten;
- relatieproblematiek tussen ouders;
- ouders die weinig tijd hebben voor 'special needs' van hun kinderen omdat ze veel werken;
- uithuisplaatsingen omdat het thuis onveilig is, of omdat de kinderen zelf de onveilige factor vormen.

Sterrenburg

Deze wijk is gemeleerd qua inwoners (inkomen, opleiding, culturele achtergrond), maar de professionals noemen de wijk alsnog 'redelijk autochtoon'. De hulpvragen zijn heel divers:

- opvoedvragen;
- ouders die hun kind willen laten onderzoeken, bijvoorbeeld op psychiatrische stoornissen;
- PGB en andere aanvragen voor hulp;

- Veilig Thuis meldingen waarbij kinderen betrokken zijn.

Daarnaast kent de wijk een groep overlastgevende hangjongeren die op het risico-overleg Jeugd worden besproken.

Wielwijk

Dit is een hele multiculturele wijk en 'allesbehalve rijk'. Er wonen veel multiprobleemgezinnen waar ouders bijvoorbeeld verwickeld zijn in een vechtscheiding, weinig inkomen of zelfs schulden hebben, een beperkt sociaal netwerk hebben en laagopgeleid zijn. De hulpvragen die de professionals aangeven zijn bijvoorbeeld:

- kinderen die uit huis geplaatst moeten worden;
- alleenstaande moeders die de opvoeding niet meer aankunnen;
- ouders en kinderen met LVB-problematiek en/of GGZ-problematiek.

2.9 Jeugdhulp ZHZ

Over de jeugdhulp in Zuid-Holland Zuid is ook een aantal vragen gesteld. Er is ingegaan op de sterke en zwakke punten van de jeugdhulp, het doorverwijzen, de overgang '18- /18+' en '1 gezin, 1 plan'.

2.9.1 Sterke punten

Vanuit de jeugdprofessionals is aangegeven dat de juiste hulp veelal voorhanden is. Binnen de teams is het spectrum van wat nodig is binnen de jeugdhulpverlening (zoals LVB, GGZ, opvoeding, jeugd etc.) wel vertegenwoordigd. De volgende punten zijn expliciet genoemd:

- Het zorgaanbod lijkt compleet;
- Meestal lukt het om jongeren op de juiste plek te krijgen. De 'voorkant' is goed georganiseerd: ze zijn in staat om de hulpvraag duidelijk te krijgen en om te kijken waar de cliënt het beste geholpen kan worden;
- Het team regelt de hulp zelf of verwijst door naar specialistische hulp, meestal blijven ze wel de casusregisseur;
- De gemeente ondersteunt ook wel eens bij het regelen van de juiste zorg. Er is een voorbeeld genoemd van een jongen met meervoudige problematiek die uiteindelijk buiten de regio geplaatst is, wat gefinancierd is vanuit de Jeugdwet en met een resterend bedrag vanuit de gemeente.
- Er kan gebruik gemaakt worden van de 'nee, tenzij'-regeling' om cliënten alsnog bij een zorgaanbieder te plaatsen die eigenlijk al vol zit. Het gaat dan om cliënten waarbij de jeugdprofessionals inschatten dat de bestaande zorg binnen de oorspronkelijke instelling gecontinueerd dient te worden.
- De opvoedhulp in samenwerking met Trivium Lindenhof is goed geregeld.
- Er bestaat tevredenheid over de vorm waarin de zorg wordt geboden met jeugdprofessionals verdeeld over de verschillende delen van Dordrecht.
- Het is fijn dat de jeugdprofessionals zelf beschikkingen mogen afgeven.
- Wijkteams komen meer in de leefwereld van de cliënt dan een zorgaanbieder. Daardoor proberen ze de cliënt meer aan de hand mee te nemen om vervolgens weer los te laten. Een wijkteam kan zich er hard voor maken dat de hulp doorloopt of goed opgevolgd wordt door andere hulp. Verder kunnen de professionals van de sociale wijkteams meer flexibiliteit in hun werk inbouwen dan de meeste professionals bij een zorgorganisatie.

2.9.2 Zwakke punten

In de interviews is een aantal zwakke punten in de jeugdhulp naar voren gekomen:

- Er zijn altijd wel jongeren die tussen wal en schip vallen, omdat de problematiek heel complex is en deze jongeren niet in een bepaald hokje passen.

- Er is weinig crisisopvang: er is er maar één in Dordrecht. Zeker op vrijdagmiddag lukt het haast niet om jongeren nog ergens geplaatst te krijgen. Het wijkteam gaat dan vaak binnen het sociaal netwerk van de jongere zoeken, wat ook vaak lastig is.
- De jeugdprofessionals zijn afhankelijk van de gecontracteerde instellingen in de eigen regio en die zitten vaak vol. Het kost de professionals veelal veel tijd om jongeren dan op andere plekken te krijgen.
- In het verlengde van bovenstaand punt: Het aansluiten op de zorgmarkt is niet altijd goed. Cliënten hebben veelal weinig tijd omdat ze snel geholpen moeten worden, terwijl er wel tijd overbrugd moet worden voordat een zorgaanbieder aan de slag kan. De jeugdprofessional blijft dan met zo'n cliënt bezig, maar zou in die tijd alweer nieuwe gezinnen kunnen helpen.
- Er wordt altijd gekeken naar het sociaal netwerk, maar dat blijkt niet altijd de oplossing omdat het vaak beperkt is óf al overbelast. Jeugdprofessionals kunnen er maar tot een bepaalde hoogte iets mee.
- Soms zijn de jeugdprofessionals te laat met het bieden van hulp. Het ontbreekt aan een stuk preventie, waardoor de jeugdprofessionals onzichtbaar blijven voor mensen.
- Het is lastig om beschikkingen voor elkaar te krijgen voor kinderen met ontwikkelingsachterstanden (waarvan o.a. Wielwijk er veel heeft): de aanvraagroute is traag en stroperig. Deze groep heeft vaak levenslang zorg nodig. Ook de grootste school voor zeer moeilijk lerende kinderen biedt te weinig zorg en ondersteuning voor deze doelgroep. Hierdoor komt er meer druk bij het wijkteam te liggen om er zorg en ondersteuning in te steken.
- Binnen logeerhuizen is vaak geen plek voor kinderen met ontwikkelingsachterstanden. En ook binnen het eigen netwerk is dit lastig. *'Hoeveel eigen netwerk kan een kindje hanteren met een verstandelijke handicap die flink autistisch is en overal van ontregeld raakt?'*
- Veel residentiële groepen zijn gesloten, zoals bijvoorbeeld de autisiegroepen van Yulius. Een deel van die kinderen verblijft momenteel weer thuis. *'Het lijkt een beetje te rooskleurig dat het allemaal dichtbij huis en met het netwerk moet'*. Momenteel worden er wel weer nieuwe groepen geopend.
- De jeugdprofessionals van het wijkteam moeten gaandeweg wel eens van rol wisselen wat soms als lastig wordt ervaren: eerst werken ze zelf binnen het gezin werkt, dan moet er gespecialiseerde zorg bij komen en worden ze casusregisseur. Als het dan vastloopt moeten ze opschalen en staan ze in heel andere relatie tot de ouders.
- Voor de professionals lukt het wel om het PGB-beleid uit te voeren, maar de gesprekken met de ouders zijn veel lastiger geworden. Er wordt namelijk heel anders met het PGB omgegaan, waardoor het voor gezinnen een stuk lastiger is geworden.

2.9.3 Doorverwijzen

Aan de jeugdprofessionals is gevraagd of er snel naar (te) zware zorg wordt doorverwezen. Wanneer het niet anders kan, dan verwijzen de jeugdprofessionals uiteraard door. Maar door alle professionals is aangegeven dat ze heel kritisch zijn op het doorverwijzen naar (te) zware zorg. Er wordt altijd eerst gekeken of er thuis nog hulp ingezet kan worden. En ze geloven veelal in de kracht van het gezin zelf. In uiterste gevallen is er pas sprake van uithuisplaatsing. *'In die zin zijn we arrogant, we denken dat we het zelf wel kunnen'*.

2.9.4 Overgang van 18- naar 18+

Over de overgang van 18- naar 18+ zijn wisselende dingen gezegd.

- Vanuit een van de sociale wijkteams is aangegeven dat ze zelf vanuit het team flexibel omgaan met deze leeftijdsgrens. Ze benoemen een voorbeeld van een meisje die net 18 jaar is geworden, maar toch nog een tijdje door een jeugdprofessional begeleid zal worden omdat ze nog in een 'wiebelig' traject zit. Uiteindelijk wordt er dan wel gezocht naar een goede match binnen het sociaal domein om het meisje goed over te dragen. En verder wordt er ook gekeken of het niet ten koste gaat van cliënten die binnen de reguliere leeftijdsgroep vallen.

- Vanuit een ander team wordt aangegeven dat het afhankelijk is van de zorgaanbieder of beschikkingen verlengd kunnen worden. Bij Trivium-Lindenhof is het bijvoorbeeld mogelijk om te verlengen tot 23 jaar, maar bij Jeugd GGZ houdt het weer op bij 18 jaar.
- Weer vanuit een ander team wordt ook aangegeven dat er vaak wel 'ontsnappingsroutes' zijn om die leeftijdsgrens te omzeilen. Een omweg is bijvoorbeeld hulp verlenen aan de ouders of samenwerken met WMO-consulenten. Maar de leeftijdsgrens wordt eveneens 'dodelijk' genoemd, waarbij zeker ook gekeken moet worden naar het IQ van jongeren. Iemand met een IQ lager dan 80 zou in principe langer onder de jeugdwet moeten vallen. Bijvoorbeeld een meisje met een laag IQ van 62 die klinische opname nodig heeft, bijna 18 jaar is, krijg je lastig onder behandeling wanneer ze zelf niet tekent.

Opvallend is dat er dus niet één richtlijn wordt gehanteerd wanneer het gaat om de kwestie '18-/18+'. Sommige jeugdprofessionals noemen de leeftijdsgrens 'dodelijk' en voelen duidelijk de urgentie van overdragen, terwijl andere jeugdprofessionals aangeven flexibel met deze leeftijdsgrens om te gaan. Overigens is er een werkgroep actief die zich met de kwestie '18-/18+' bezig houdt. Eén van de geïnterviewde jeugdprofessionals neemt deel aan deze werkgroep.

2.9.5 Eén gezin, één plan

Aangegeven wordt dat er weliswaar met één plan gewerkt wordt, maar dat het vaak aftasten is waar de regisseursrol ligt: bij het sociaal domein, het jeugddomein óf bij een belangrijke zorgaanbieder. Dat wordt tussen de drie partijen afgestemd. Het is afhankelijk van welke partij er het meest mee kan. Bijvoorbeeld als een heel gezin bij Yulius komt, dan is het logisch dat zij de zorgcoördinatie doen. Door de verschillende registratiesystemen kunnen de partijen niet allemaal in alle dossiers. Het is daarom relevant dat er tussen de partijen onderling samenwerkingsafspraken worden gemaakt en goed gecommuniceerd wordt.

3. CONCLUSIE

Beantwoording onderzoeksvraag

In dit onderzoek staat de volgende vraag centraal:

'In hoeverre zijn de jeugdprofessionals van Stichting Jeugdteams ZHZ in staat om Dordtse jeugdigen zelf de juiste hulp en ondersteuning te bieden, of hen toe te leiden naar de juiste hulp?'

Om hier een goed antwoord op te vinden zijn er zes professionals bevraagd aan de hand van diepte-interviews. Tijdens die interviews is er ingegaan op verschillende factoren die invloed hebben op het al dan niet kunnen bieden van de juiste hulp en ondersteuning. Het gaat hierbij om de volgende factoren:

- expertise professionals;
- financiële en professionele ruimte;
- kennis van netwerk;
- facilitering vanuit Stichting Jeugdteams ZHZ;
- samenwerking Serviceorganisatie Jeugd ZHZ.

Op basis van de zes interviews met jeugdprofessionals kan gesteld worden dat de jeugdprofessionals van de Stichting Jeugdteams ZHZ in staat zijn om de Dordtse jeugdigen de juiste hulp en ondersteuning te bieden. De vorm waarin de zorg wordt geboden, verdeeld over verschillende sociale wijkteams die verschillende wijken bedienen, bevalt goed. De zorg en ondersteuning blijkt in de drie wijken overigens wel te verschillen. Dit heeft te maken met de samenstelling in de wijken (qua etniciteit, gezinssituaties, inkomen etc.). De jeugdprofessionals van de sociale wijkteams komen daardoor in aanraking met allerlei soorten problematieken, variërend van opvoedproblemen tot LVB- en GGZ-problematiek en uithuisplaatsingen. Maar het spectrum van wat nodig is binnen de jeugdhulpverlening is veelal binnen team van jeugdprofessionals zelf vertegenwoordigd. Meestal lukt het de jeugdprofessionals om de hulpvraag helder te krijgen en de cliënt op de juiste plek te krijgen. In het onderzoek komt duidelijk naar voren dat de Stichting een fijne organisatie is om voor te werken. Wanneer het gaat om het hulpaanbod, dan blijkt de juiste hulp in veel gevallen voorhanden. Met de instellingen bestaan overwegend goede contacten. Alleen lopen de jeugdprofessionals regelmatig tegen cliëntenstops aan. Eventueel kan er dan wel gebruik gemaakt worden van de 'nee, tenzij'-regeling. Maar soms levert het de professional veel extra werk op om de cliënt elders te plaatsen. Deze tijd kan ten koste gaan van nieuwe cliënten die op de wachtlijst staan. Aandachtspunten zijn verder de jongeren met complexe problematiek die niet in een bepaald hokje passen (bijvoorbeeld jongeren met een ontwikkelingsachterstand), de weinige crisisopvangplekken, de stroperige route om beschikkingen voor elkaar te krijgen voor kinderen met ontwikkelingsachterstanden, de minimale aandacht die er nu is voor preventie en het beperkte aanbod aan residentiële groepen.

Wanneer gekeken wordt naar de afzonderlijke factoren dan blijkt daaruit het volgende.

Expertise professionals

De jeugdprofessionals hebben een gevarieerde achtergrond: alle expertise is aanwezig. Iedereen heeft een T-profiel met een bepaalde expertrol. Wel is aangegeven dat er blijvende aandacht moet zijn voor verdiepende trainingen om als expert up-to-date te blijven. Verder is de expertise 'gesloten jeugdzorg' een aandachtspunt omdat daarin weinig professionals gespecialiseerd zijn.

Financiële en professionele ruimte

Door alle professionals wordt overwegend voldoende financiële en professionele ruimte ervaren om goede hulp te kunnen bieden. Het enige moment waarop er wel financiële druk wordt ervaren is wanneer de juiste

zorgproducten niet beschikbaar zijn op het moment dat ze nodig zijn. De jeugdprofessionals moeten dan uitwijken naar andere aanbieders, wat tijdrovend is. Daardoor kan de hulp stagneren vanuit de jeugdprofessionals, ook aan nieuwe cliënten.

Kennis van het netwerk

De jeugdprofessionals hebben allemaal voldoende kennis van het netwerk aan zorgaanbieders. Maar dat leidt er niet altijd toe dat de juiste hulp direct voorhanden is. Dat komt omdat samenwerkingspartners niet altijd de juiste producten voorhanden hebben, dat ze een cliëntenstop hebben en dat de hulp over veel schijven verloopt. Kleine instellingen kunnen eventueel in aanmerking komen om gecontracteerd te worden, oftewel door zichzelf aan te melden of doordat ze worden ingeschakeld door een grote, gecontracteerde instelling. Als het gaat om het sociaal netwerk van cliënten, dan blijkt het nog een uitdaging om daar gebruik van te maken. Veel cliënten hebben geen of een beperkt sociaal netwerk.

Facilitering vanuit Stichting Jeugdteams ZHZ

De professionals zijn allemaal tevreden over het werken voor de Stichting Jeugdteams ZHZ. Veelal voelen ze zich een soort van zelfstandig ondernemer die zelf de ruimte krijgt om op eigen wijze invulling te geven aan het werk. Aandachtspunten zijn de kaders die nog wel eens gemist worden (bijvoorbeeld op terrein van PGB en gesloten jeugdzorg), een goed opleidingsaanbod om professionals goed bij te blijven scholen en betere facilitering op het gebied van internetverbinding.

Samenwerking SOJ

De samenwerking met de SOJ verloopt meestal via de helpdesk van Stichting Jeugdteams. En dat gaat goed. Aandachtspunten zijn het inkoopbeleid (nu is er vaak te weinig zorg ingekocht), goede richtlijnen over hoe te handelen en meer aansluiting vanuit de SOJ bij de praktijk (bijvoorbeeld als het gaat om PGB-beleid).

4. AANBEVELINGEN

Tijdens de gesprekken en naar aanleiding van de gesprekken kan er een aantal aanbevelingen geformuleerd worden om de jeugdzorg in Dordrecht verder te optimaliseren.

Aandacht blijven houden voor specialistische kennis

Er wordt altijd gevraagd om het T-profiel: een combinatie van generalistische en gespecialiseerde kennis. Maar tijdens een van de interviews is aangegeven dat 'dat bouwen aan het pootje van de T ligt al een tijdje stil'. De kennis wordt nu onvoldoende bijgehouden door middel van verdiepingscursussen en het lijkt erop dat professionals steeds meer het brede profiel gaan dragen. Verder was de verwachting dat er een 'warme lijn' zou zijn met de grote GGZ-instellingen, waardoor je als professional meegenomen zou worden in de actuele ontwikkelingen. Maar dat blijkt niet zo te zijn. 'Hoe lang blijf ik mijn psycho educatie autisme op een goede manier uitvoeren zonder dat ik daarin geïnspireerd word door andere collega's die daarin ook training hebben gevolgd?'

Meer professionals specialiseren in 'gesloten jeugdzorg'

Er zijn nu maar zo'n drie of vier professionals binnen de Stichting in gespecialiseerd, wat vrij weinig is. Want als men dat nodig heeft, heeft het vaak haast. Verder zijn het drie of vier mensen die dit niet routinematig doen. Daar is extra aandacht voor nodig.

Aandacht voor kinderen met ontwikkelingsachterstand

De zorg en ondersteuning aan de doelgroep kinderen met een ontwikkelingsachterstand behoeft aandacht. Het regelen van beschikkingen zou soepeler moeten verlopen, vanuit de ZMLK-school zou er goede zorg en ondersteuning geboden moeten worden en er zou meer ruimte voor deze doelgroep moeten zijn binnen logeerhuizen.

Contracten ophogen bij bepaalde aanbieders

Professionals zouden graag zien dat er bij bepaalde aanbieders meer zorg ingekocht wordt, zodat ze minder snel en minder vroeg in het jaar worden geconfronteerd met cliëntenstops. De aanbeveling is om niet persé meer organisaties te contracteren (want daar moeten ze dan ook weer contact mee onderhouden), maar om per aanbieder meer zorg in te kopen.

Blijvende aandacht voor expertise die in de wijken is opgebouwd

Professionals hopen dat de expertise – die in de verschillende wijken is opgebouwd - intact blijft.

Casusregie niet altijd bij het jeugdteam houden

Vanuit twee jeugdprofessionals is aangegeven dat de angst bestaat dat het team 'dichtslibt' omdat er veel wordt afgeschaald en veel wordt opgeschaald naar het team. Veelal blijft de jeugdprofessional wel de casusregisseur en blijft hij/zij de cliënt volgen. En bij multiprobleemgezinnen blijven jeugdprofessionals vaak cliënten jarenlang volgen. Om een goede doorstroom te krijgen, is het wenselijk om niet de casusregie van dergelijke cliënten te behouden.

Preventie en zichtbaarheid verbeteren

De wens bestaat om meer aan preventie te doen en meer bekendheid te geven aan de sociale wijkteams, waardoor ouders gemakkelijker kunnen aankloppen voor hulp. Nu hebben de jeugdprofessionals weinig tot geen tijd om zichzelf meer bekend te maken in de wijk. Vanuit het sociale wijkteam Stadspolders-Dubbeldam is verder aangegeven dat aan een kant van het pand niet zichtbaar is dat er een wijkteam zit. Voor ouders in de wijk zou het duidelijk moeten zijn dat er een sociaal wijkteam gehuisvest zit waarbij ze kunnen aankloppen.

Registratiesysteem verbeteren

Het zou fijn zijn wanneer zowel het sociaal wijkteam, de zorgaanbieders en bijvoorbeeld ook huisartsen in hetzelfde systeem kunnen werken.

Goede internetverbinding op locatie

Een dongel in de laptops zou wenselijk zijn, zodat er altijd een goede internetverbinding op locatie tot stand komt.

Aandacht voor cliëntenondersteuning

Uit de gesprekken met de jeugdprofessionals blijkt dat er nog niet veel gebruik wordt gemaakt van cliëntondersteuning en er ook weinig tot niet op de mogelijkheid gewezen wordt. Dit heeft extra aandacht.